

Det kongelige barne- likestillings- og inkluderingsdepartement
Postboks 8036 Dep.
0030 OSLO

postmottak@bld.dep.no

Reforms høringsuttalelse om utkast til Norges 9. rapport til FNs kvinnekommisjon

Ref. 15/1370

Det vises til høringsnotat og -brev av 21. oktober i år.

Reforms syn på utkastet:

Reform – ressursenter for menn er glad mannsperspektivet er inkludert flere steder i regjeringens utkast. Vi beklager at likestillings- og kjønnsbegrepene utvannes. At CEDAW framstiller krisesentertilbudet til menn som et potensielt hinder for voldsutsatte kvinners rettigheter bør påpekes som eksempel på hvordan kvinnekommisjonskonvensjonen kan bli brukt til å tilbakestille norsk likestillingsarbeid.

Reform – ressursenter for menn driver hjelpetilbud for menn i vanskelige livssituasjoner, samler inn og formidler kunnskap om gutter og menn, og er en pådriver for et mannsperspektiv i likestillingspolitikken. Reform er en ideell og uavhengig stiftelse som mottar grunnfinansiering fra staten.

Historisk har likestillingsbegrepet handlet om flere og styrkede rettigheter for kvinner. I dagens Norge handler likestilling om begge kjønn. Mannsperspektivet er sentralt fordi menn er overrepresentert blant de privilegerte, men også blant de sosialt marginaliserte. Mannsperspektivet i likestillingspolitikken handler både om at menn trekkes med i arbeidet for likestilling og kvinners rettigheter, samt at menns egne likestillingsutfordringer også blir adressert.

Kjønn er heller ikke et alenestående grunnlag for sosial ulikhet, men sammenfaller med andre faktorer som etnisitet, alder, klasse, og seksuell identitet. Derfor er det en selvfølge at både menn og kvinner må bidra til å utjevne maktforskjeller.

Siden målet med denne høringen er å lage en detaljert rapport om Norges gjennomføring av rettighetene i konvensjonen til kvinnekommisjonen (CEDAW), legger vi ikke opp til noen helhetlig argumentasjon, men tillater oss å være detaljerte og kun gi innspill til de delene i høringsutkastet som er mest relevante for oss.

Etter den generelle kommentaren følger våre innspill i kronologisk rekkefølge.

Generell kommentar

Reform er glad for å se at mannsperspektivet er inkludert flere steder i rapporten. Når norsk likestillings situasjon- og arbeid skal formidles internasjonalt er det viktig at formidlingen

reflekterer de begreper, det arbeid og den forståelsen av likestilling som er utviklet nasjonalt. Den norske likestillingsstrategien handler om både kvinner og menn i ulike aldre, med ulike etnisitet, ulike sosial status og klassebakgrunn og ulike seksuelle identiteter. Denne strategien har oppnådd gode resultater og har bred politisk oppslutning, og det er en strategi Norge bør holde fast ved og videreutvikle.

CEDAW er et viktig rammeverk for å fremme kvinners situasjon og likestilling mellom kjønnene internasjonalt. Samtidig er det viktig å være klar over at CEDAW i all hovedsak retter seg mot kvinners stilling og er lagd for å fremme kvinners situasjon i land hvor kvinners stilling er langt svakere enn i Norge. Rammeverket gir lite grunnlag for å fremme menns perspektiv i arbeidet for likestilling mellom kjønnene. I anvendelsen av CEDAW nasjonalt har Reform sett tendenser til at konvensjonen blir brukt til å tilbake stille norsk likestillingsarbeid til en fortid uten et kjønns perspektiv på menn. Dette mener vi er sært uheldig, og vi vil derfor understreke betydningen av at regjeringen inkluderer og ivaretar mannsperspektivet i sin rapportering til CEDAW.

Beklageligvis ser vi en tendens i rapporten mot en uthuling av likestillings- og kjønnsbegrepene. På flere punkter velger departementet å vektlegge kjønnsnøytralitet som verdi og virkemiddel. Kjønnsnøytralitet er midlertid ikke en garanti for kjønnslikestilling. Tvert imot kan et kjønnsnøytralt språk og en ditto begrepsbruk bidra til å skjule, og dermed opprettholde, ulikheter og diskriminerende praksis og strukturer. Denne tendensen ser vi også antydning til i den nye Likestillingsmeldingen, *Likestilling i praksis (2015-2016)*, hvor fokuset på strukturelle dimensjoner faller bort og erstattes av et individfokus på kvinner og menn.

CEDAW advarte mot dette i sine merknader til Norges 8. rapport i 2010, og skrev at «bruken av kjønnsnøytral lovgivning, politikk og programmer kan føre til at kvinner får et utilstrekkelig vern mot direkte eller indirekte diskriminering og være til hinder for at det oppnås reell likestilling mellom kvinner og menn». Reform vil derfor oppfordre departementet til å benytte en kjønnsbevisst begrepsbruk som tydeliggjør forskjeller i kvinner og menns levekår og muligheter, og de strukturelle dimensjonene som disse forskjellene er forankret i.

Vi foreslår videre at det utredes om Norge på eget initiativ skal levere en supplerende status på menn som partnere i likestillingsarbeidet, og at denne lovfestes. Gjennom en slik nasjonal gjennomgang som Likestillings- og diskrimineringsombudet også kan føre tilsyn med, vil Norge kunne bidra som en viktig internasjonal pådriver i en forlengelse av intensjonene i CEDAW.

Den nasjonale rapporten

Punkt 9 og 10

Vi opplever at departementet i sitt tilsvarende svar til CEDAWs merknader opererer med en diffus definisjon av likestillingsbegrepet, der likestilling blir forvekslet med kjønnsnøytralitet. Kjønnsnøytralitet er nettopp hva CEDAW advarete mot, og komiteen etterlyser en prinsipiell forankring av kjønnslikestilling i norsk lovgivning og politikk. Departementet svarer med å framheve kjønnsnøytralitet som et viktig prinsipp. En kjønnsnøytral lovgivning er imidlertid ingen garanti for reell likestilling, og en kjønnsnøytral språkbruk kan i praksis fungere som et hinder for likestilling ved å utydeliggjøre behovet for konkrete tiltak. I rapporten vises det blant annet til at departementene ikke etterlever utredningsinstruksen godt nok. Dette kan være en indikator på at likestilling ikke er et tydeliggjort prinsipp.

Punkt 23 og 24

Vi reagerer sterkt på at CEDAW i sine merknader framstiller krisesentertilbudet til menn som et potensielt hinder for voldsutsatte kvinners rettigheter. Dette er et klart eksempel på hvordan kvinnediskrimineringskonvensjonen kan bli brukt til å tilbake stille norsk likestillingsarbeid. Reform betrakter inkluderingen av menn i krisesenterloven som en forlengelse av kvinnesaken. Det er verdt å påpeke i rapporten at bagatellisering og usynliggjøring av vold mot menn henger nøye sammen med kjønnsnormer og strukturer som muliggjør vold mot kvinner.

Vi mener det er klokt av departementet å vise til NOVAs evaluering av krisesentertilbudet. Evalueringen stadfester at krisesentertilbudet til kvinner ikke er blitt svekket som følge av det lovfestede krisesentertilbudet til menn. Det er også viktig å framheve at evalueringen avdekker mangler i tilbudet til voldsutsatte menn og deres barn.

I denne sammenheng kan det være et poeng å framheve for CEDAW at det i Norge er etablert en bred allianse mot vold i nære relasjoner, med tittelen *Stopp vold mot kvinner* (Rød knapp-alliansen). Alliansen består av feministiske organisasjoner (Krisesentersekretariatet, Jurk, Norske kvinners sanitetsforening), brede samfunnsmessige aktører (Den norske kirke, Islamsk råd Norge, Virke) og Reform – ressurscenter for menn. Alliansen er spesiell ved at den både adresserer vold mot kvinner som et problem som også menn må forholde seg til, samtidig som dette ikke anses som noen motsetning til å arbeide mot vold i nære relasjoner generelt – i realiteten også den volden som utøves mot menn, også fra kvinner.

Punkt 27

Reform oppfordrer departementet til å vise til at arbeidet med å rekruttere flere menn til barnehagene vil videreføres med blant annet fylkesvise rekrutteringsteam i kommunene, slik dette er beskrevet i stortingsmeldingen om likestilling. At Norge har en høyere andel menn i barnehager enn sammenliknbare land, kan nettopp henge sammen med en langsiktighet i arbeidet for å få dette til.

Også prosjektet *Menn i helse* som finansieres av Helsedirektoratet, kan med fordel nevnes. I dette prosjektet etterutdannes voksne menn som av ulike grunner trenger nye jobb til jobb som helsefagarbeider.

For å skulle få vesentlige resultater på det kjønnsdelte arbeidsmarkedet kreves enten kraftigere tiltak (som likestillingsstipend) eller mer omfattende tiltak enn til nå. Reform stiller seg her bak de faglige vurderingene til Likestillingsutvalget, som blant annet foreslo program for valgfrie utdanningsvalg. Dette er for øvrig helt i tråd med komiteens anbefalinger om kvalifisert personale til å implementere kjønnspektivet i utdanning. Tiltak under et slikt program kan også hente inspirasjon fra flere gode eksempler fra europeiske land der man har lyktes med å treffe gutter (*New ways for boys* i Tyskland, *Poika* i Østerrike, *Machofabrikken* i Sverige).

Punkt 30 b)

Vi setter pris på at rapporten trekker fram noe av det gode arbeidet som har blitt gjort for å forebygge diskriminering mot både kvinner og menn på grunnlag av graviditet, fødsel, og foreldrepermisjon. Her har Norge vært et foregangsland, og det skal vi fortsette å være. Aktivt farskap er særs viktig for kvinners og menns likestilling, noe utviklingen etter innføringen av fedrekvoten viser med all mulig tydelighet.

Fedre opplever imidlertid fortsatt begrensninger på sin rett til betalt foreldrepermisjon, ettersom fars rett til foreldrepenge avhenger av at mor er i jobb eller studier. Reduksjonen i fedrekvoten fra 14 uker til 10 uker i 2014 innebar en ytterligere begrensning i menns forhandlingsposisjon for foreldrepermisjon, både overfor arbeidsgiver og i egen familie. Vi oppfatter det også som et likestillingsproblem at menn med innvandrerbakgrunn mottar utilstrekkelig informasjon fra det offentlige om sine rettigheter som fedre. Reform ser et behov for å styrke kompetansen om fedre og likestilt farskap i offentlig tjenesteyting.

Vi vil også benytte anledningen til å fremheve vårt prosjekt under utvikling, aktivtfarskap.no, som ble tildelt støtte fra Bufdir i 2015. Nettsiden er rettet mot unge menn som er eller skal bli fedre. Siden vil gi informasjon om betydningen av aktivt farskap og stimulerer til uttak av foreldrepermisjon.

Det nasjonale basisdokumentet (Common core dokumentet)

Article 2b) - Ikke-diskrimineringslovgiving

I presentasjonen av forslaget til ny felles likestillings- og diskrimineringslov bør det rapporteres at det er foreslått endringer i aktivitets- og redegjørelsesplikten. Det bør presiseres at det er foreslått å fjerne redegjørelsesplikten og begrense aktivitetsplikten til kun å gjelde for private bedrifter med mer enn 50 ansatte. Disse foreslåtte endringene innebærer etter Reformers syn en klar svekkelse av eksisterende lovverk, og CEDAW bør derfor opplyses om disse endringene.

Article 5b) - Joint Responsibilities for Women and Men, for Children and Families

Vi noterer oss at rapporten framstiller det som om fedrekvoten har blitt styrket i løpet av de siste årene. Vi anser det som et faktum at regjeringen fra sommeren 2014 har svekket fedrekvoten ved å redusere den fra 14 til 10 uker. Som tidligere nevnt mener Reform dette er et klart tilbakeslag for likestilt foreldreskap i Norge.

Article 16 - Eliminate Discrimination of Women in all Matters relating to Marriage and Family Affairs.

I forslaget til ny felles likestillings- og diskrimineringslov vurderes det å fjerne vernet mot diskriminering på grunn av kjønn i familieliv og andre rent personlige forhold. Dette vil etter vårt syn innebære en alvorlig svekkelse av norske kvinners rettigheter, og at denne potensielle endringen derfor bør rapporteres til CEDAW. Vårt syn er at den nye loven i stedet for å fjerne eller svekke vernet mot diskriminering på grunnlag av kjønn i familielivet, bør utvide vernet i familielivet til også å gjelde for de andre diskrimineringsgrunnlagene.

Departementet er selvfølgelig velkommen til å ta kontakt med oss hvis det er ønskelig med ytterligere innspill, kommentarer eller utdypinger.

Oslo, 16. november 2015

Are Saastad /s/
daglig leder